

Paraša: Chukat

4,670 písmen

1,245 slov

87 veršů

159 řádek

3 micvot

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-
צָוָה יְהוָה לְאֹמֵר דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה
תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין-בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא-עָלָה עָלֶיהָ עַל:

Hospodin mluvil k Mošemu a Aharonovi, aby řekli: Toto je nařízení nauky, jež Hospodin přikázal, říkáje: Promluv k synům Jisra'ele, ať vezmou dokonale červenou krávu, na níž není vady a již dosud nebylo nasazeno jho.

Sidra pro tento týden: Chukat**1. alija (Be-midbar 19:1–17)**

Bůh předá Mošemu a Aharonovi nařízení o červené jalovici (para aduma). Má jí být neposkvrněné zvíře s dokonale červenou srstí, které na sobě nikdy nemělo jho. Červenou jalovici musí porazit Aharonův syn Elazar mimo tábor. Obětinu poté spálí jiný kohen společně s cedrovým dřevem, yzopem a karmínovou nití. Tímto přípravným konáním se ale on i Elazar stanou rituálně nečistými (tame). Popel z jalovice se po smíchání s vodou naopak používá k očištění toho, kdo se stal tame v důsledku kontaktu s mrtvolou. Jsou vydána nařízení ohledně rituální nečistoty mrtvého a nádob.

Jaký výraz je v Tóře použit pro nařízení ohledně červené jalovice? Proč nepoužívá výraz „micva“?

2. alija (19:18–20:6)

Když je popel smíchán s vodou, rituálně čistý člověk (tahor) pokropí touto směsí osobu rituálně nečistou pomocí svazku yzopu. Tím se ten, kdo kropí, stává tame až do večera toho dne. Jisra'el dorazí do pouště Cin. Umírá Mirjam, sestra Mošeho a Aharona. Lid si stěžuje, že nemá vodu a že by bylo lepší zůstat v Egyptě.

Souvisí nějak Mirjamina smrt s následným nedostatkem vody? (Malá náповěda: slyšeli jste někdy o „poháru pro Mirjam“ nebo Mirjamině studni?)

3. alija (20:7–13)

Bůh řekne Mošemu, aby vzal svou hůl a promluvil ke skále před zraky všeho lidu. Ze skály má poté vytrysknout voda. Moše však do skály dvakrát udeří (místo aby k ní promluvil). Přestože pak skála vydá hojnost vody, Bůh Mošeho a Aharona potrestá za nedostatek víry a oznámí jim, že ani jeden z nich nevstoupí do Erec Jisra'el.

Proč byl potrestán i Aharon, když do skály neudeřil?

4. alija (20:14–21)

Moše vyšle posly k edomskému králi a požádá ho, aby Jisra'eli dovolil projít přes jeho zemi. Navzdory Mošeho ujištění, že králi nevezmou nic z jeho zdrojů, Edom odmítne a vyjde Jisra'eli vstříc s vojskem. Jisra'el ustoupí.

5. alija (20:22–21:9)

Národ dojde od Kadeše k hoře Hor. Na Boží příkaz vystoupí Moše, Aharon a Aharonův syn Elazar na vrchol hory. Elazar si oblékne Aharonův oděv velekněze, čímž převezme jeho úřad. Aharon umírá a lid truchlí nad Aharonovou smrtí třicet dní. Jisra'el je napaden Kenaanci a poražen. Národ poté složí přísahu a Bůh Keneance vydá do jejich rukou. Když Jisra'el putuje dále kolem Edomu, lid opět reptá. Stěžuje si na suchý chléb, nedostatek vody a neraději by se vrátil do Egypta. Bůh za trest sešle na Jisra'el hady a mnoho lidí zemře. Moše se modlí za ty, kteří byli uštknuti a Bůh mu ponoukne, aby vyrobil měděného hada, který zázračně uzdraví každého, kdo se na něj podívá.

6. alija (21:10–20)

Jisra'el dojde pouští až k moábským hranicím u potoka Arnon, kde objeví studnu.

Dokážete vyjmenovat čtyři druhy z paměti a co podle tradice symbolizují?

7. alija (21:21–22:1)

Poté, co Jisra'eli odepře právo projít jeho zemí, vede proti nim emorejský král Sichon válku. Jisra'el ho porazí, zabere celou emorejskou zemi až k amonským hranicím, a usídli se v emorejských městech. Když proti Jisra'eli vytáhne bášanský král Og, Jisra'el porazí i jeho a obsadí i jeho zemi. Po těchto vítězstvích se Jisra'el přesune k brodům přes Jordán naproti Jerichu.

Vzpomenete si ještě na předky národů zmíněných v této paraše (Moáb, Amon, Edom)? Proč musel Bůh Mošemu říci, aby se Oga nebál? (viz Raši k 21,34).

Haftara (Šoftim 11:1–11:33)

Haftara z knihy Šoftim (Soudců) vypráví o povýšení Jiftacha Gileádského do postavení soudce. Jiftach se marně pokusí vyjednat mír s králem Amónovců a připomíná mu vojenská vítězství proti popsáná v sidře pro tento týden. Jiftach svede bitvu s Amónovci a Jisra'el dosáhne drtivého vítězství.

Ta červená kráva...

Parašat Chukat je plná smrti. Nejprve se dočteme o červené jalovici, jejíž popel je nutný k očištění člověka, který přišel do přímého kontaktu s mrtvým. Poté čteme o smrti Mirjam, po níž následuje smrt jejího bratra Aharona. Moše v této paraše neumře, ale jedním z témat je i jeho rozsudek smrti – už ví, že do Země, kterou Bůh zaslíbil Jisra'eli, nevstoupí. S tím, jak se blíží den, se tak stane, blíží se i den jeho smrti. Parašat Chukat končí popisem války proti Sichonovi a Ogovi, vůdcům zajordánských kmenů. Jisra'el už přestává být slabým zbytkem, který prchá před faraonovou jízdou. Po čtyřiceti letech putování pouští se z něj stává stále mocnější a početnější národ, před kterým se začínají mít na pozoru okolní panovníci. Ano, právě v období, které Chukat popisuje, mělo uplynout čtyřicet let a zemřeli poslední, kdo pamatovali jako dvacetiletí či starší neslavný návrat zvěděů z jejich první výpravy do Kanaanu. Proto tolik narážek na smrt a odchod – dosud vyprávěla Tóra příběh generace, která zažila východ z Egypta. Nyní ti poslední pamětníci a aktéři odchází. Nastupuje generace, která vstoupí do Erec Jisra'el.

Signálem pro změnu je právě zákon o obětování červené jalovice. Tento rituál musel podstoupit každý, kdo přišel do kontaktu s mrtvým, pokud se chtěl rituálně očistit. Již v předchozích dafech jsme na témata rituální nečistoty a čistoty narazili. Nejedná se o fyzickou nečistotu, ani o duchovní či jinou „špinavost“, ale o způsobilost či nezpůsobilost vstoupit na nádvoří stánku setkávání. Pokud bychom chápali text Tóry jako stále kupředu směřující dějovou linii, zarazilo by nás, že tyto zákony jsou zmíněny až zde. Cožpak Jisra'el po celou uplynulou dobu tato nařízení nedodržoval? Pochopitelně, že ano. Aharon by jinak nemohl sloužit v miškanu (ze stejného důvodu je nyní nalezení červené jalovice jednou z podmínek pro vybudování a fungování chrámu). Pokud ale byly zákony o červené jalovici dodržovány už dříve, proč se o nich dozvídáme až zde? Protože generace, která zažila vyvedení z Egypta a byla odsouzena k smrti na poušti, se s ní setkala ve zcela jiné podobě a vnímala ji docela jinak než pokolení dobyvatelů Erec Jisra'el.

Midraš Ejcha Raba popisuje původ svátku, který slavíme jako Tu be-av (15. den měsíce avu): podle jednoho výkladu tento svátek připomíná den, kdy se Jisra'el dozvěděl, že trest uvalený na příslušníky generace Exodu – zemřít na poušti, skončil. Toto pokolení tvořili všichni, kterým bylo v době Exodu mezi 20 a 60 lety. Během putování pouští nikdo nezemřel před dosažením 60. roku, pokud se nedopustil nějakého závažného hříchu (zlaté tele, vzpoura Koracha atd.). Každý rok v předvečer 9. avu, kdy byl rozsudek vyneset, obcházel Moše tábor a volal: „Ce'ú lachpor!“ – „Vyjděte ven a vykopejte si hroby!“ Jisra'elci jako jeden muž vyšli mimo tábor, vykopal si hroby, do nichž ulehli a usnuli. Druhý den ráno Moše volal: „Povstaňte, oddělte se, živí od

mrtvých!“ Živí se vrátili zpět do tábora, zatímco ti, kteří se právě dožívali šedesáti let, už nevstali. Každý rok se takto neprobudilo 15 000 lidí.

Tak konali i ve čtyřicátém roce, ale onen rok nikdo nezemřel. Jako první Jisra'elce napadlo, že si spletli den, a tak se další noc opět uložili ke spánku do vykopaných hrobů. A tak další a další den. Když po šesti dnech večer 15. avu spatřili měsíc v úplňku, byli si jisti, že se nejedná o omyl, a uvědomili si, že nařízení pozbylo platnosti. Ustanovili ten den jako svátek. Jenže s koncem trestu také skončilo období „předvídatelné smrti“, kdy nevinní a bohabojní neumírali při nehodách, náhlých nemocech, a smrt si brala buď hříšné, nebo ty, jejichž čas se nachýlil. Nyní se smrt stala opět nevyzpytatelnou a nepředpokládatelnou, která přichází bez ohlášení, náhle, a bere si kdykoli a kohokoli. I Mirjam s Aharonem. Nevinní začali opět trpět a umírat. Od utrpení nevinného vede jen krok k tomu považovat smrt za „tragickou“, tj. zbytečnou a nesmyslnou. Od takové smrti už je to jen krůček k obvinění toho, kdo za takovou zbytečnou smrt může. Jak by mohl být Bůh, který toto způsobuje, spravedlivým?

Obětování červené jalovice patří mezi chukim. Tak je ostatně nazvána celá paraša Chukat. Chukim nejsou jen nařízení nebo zákony, chukim jsou nařízení, která nemají žádný zřejmý smysl. Nelze je odůvodnit racionálně. Popel smíchaný s vodou ještě nikdy nikoho neočistil a rituální nečistota vlastně žádnou nečistotou není. Snahy vysvětlit tato přikázání v duchu racionality 20. – 21. století mohou působit až komicky. Pokud by se tedy nejednalo o vážnou věc. Jsou situace, kdy nám rozum už nemůže napovědět. Například při ztrátě člověka, který si podle našeho názoru zcela jistě nezaslouží zemřít. Obviňováním Boha se ale jen prohloubí propast, která mezi Bohem a člověkem je. Avšak jak lze smrt jednoduše přijmout? Jak jí dodat smysl? Červená jalovice nejspíš nabízí způsob, jak se vyrovnat s nepochopitelným. Obřad dotyčným připomíná, že to, co zažil nebo s čím se setkal, je svým způsobem vybitím k nápravě, očištění. Když se očišťuje člověk, který přišel do kontaktu s tím nejzřetelnějším fyzickým důkazem pomíjivosti, mělo by ho toto uvědomění si vlastní pomíjivosti přimět k tomu učinit sebe i svět lepším. Maimonides o zákonech ohledně rituální čistoty píše, že je lidský rozum nikdy nemůže pochopit, ale přesto s sebou nesou hluboké poselství, kvůli kterým stojí za to je zachovávat. Když člověk vstoupí do mikve, většinou nevyjde o nic čistší, než když se ponořil. Jeho očista spočívá v soustředění se na očistu své duše. Ono to ponoření bez úmyslu, bez kavany, záměru, zkrátka nefunguje. A podobně mohla fungovat i červená jalovice, dokud jsme ještě její popel měli k dispozici. Ve chvíli, kdy nejen že nějakou tragédii nechápeme, ale kdy se vzpíráme tomu ji pochopit nebo přijmout, nás může ke smíření se se situací dovést pouze něco, co nám na první pohled také smysl nedává.